

قرینه‌ای بر بازگشت فتح‌بن علی بنداری به اصفهان

علی صفری آق‌قلعه

پژوهشگرمتون
alisafari_m@yahoo.com

با اینکه چند اثر مهم از فتح‌بن علی بن محمد بنداری اصفهانی (د. سده ۷ق) بر جای مانده است (آذرنوش ۱۳۸۳: ۵۷۹) اما نام او در چند دهه اخیر بیشتر به اعتبار ترجمه عربی او از شاهنامه فردوسی در میان پژوهشگران ایرانی مطرح بوده است.

در دمشق به سفارش ملک المعظم عیسی بن محمد (حک ۶۱۵-۶۲۱ق) پادشاه ایوبی شام به انجام رسانیده است (همان: ۵۷۷). وی اندکی پس از آن نیز کتاب سنا البرق الشّامی را در حدود ۶۲۲ق و زیده النصره و نخبة العصرة را در ۶۲۳ق تدوین کرده است (همان: ۵۷۹). قرائن نشان می‌دهد که این دو اثر نیز همچنان در شام به نگارش درآمده‌اند و لذا بنداری تا حدود سال ۶۲۳ق همچنان در آن سرزمین بوده است. بنداری در ترجمه شاهنامه آرزو کرده که به اصفهان بازگردد (همان: ۵۷۸) اما در منابع موجود از بازگشت او به ایران خبری درج نشده است.

نویسنده این سطور اخیراً به تصویر دستنویسی از دو بخش طبیعیات و الهیات شرح التلویحات اللوحیة و العرشیة ابن کمّونه (نسخه ۲۳۹۲ کتابخانه ایاصوفیا) دست یافت که توسط «الفتح‌بن عبداللّه بن الفتح‌بن علی بن محمد البنداری المتطبّب» انتساخته شده است. با توجه به نام این شخص، می‌توان دریافت که وی به احتمال بسیار، نواده فتح‌بن علی مورد گفت‌وگوی ماست. نکته جالب توجه این است که با توجه به انجامه، نسخه

۱. آذرنوش، آذرتاش (۱۳۸۳). «بنداری، قوام‌الدین فتح‌بن علی بن محمد». در: دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، ج ۱۲، ص ۵۷۷-۵۸۱.

در سال ۷۳۲ق در مدرسه نظامیه اصفهان کتابت شده است:

تمّ الكتاب بتوفیق الله تعالی وحسن تیسیره وقد فرغ المصنّف شکر الله مساعیه من تصنیفه فی اوایل سنة سبع و ستین و ستّمایه هجریه. کتبه العبد الفقیر الی الله القدر الفتح‌بن عبداللّه بن الفتح‌بن علی بن محمد البنداری المتطبّب فی یوم السبت الخامس و العشرین من شهر الله المبارک رمضان سنة اثنتی و ثلاثین و سبعمایه بمدرسه النظامیه باصفهان والحمد لولیه والصلوة علی نبیّه محمد وآله اجمعین وسلّم تسلیماً کثیراً.

بنابراین کتابت نسخه در اصفهان توسط نواده فتح‌بن علی نشانگر این تواند بود که اعقاب او در اصفهان می‌زیسته‌اند و اگرچه می‌توان گفت که شاید فقط فرزندان وی بعدها به اصفهان بازگشته‌اند، اما با توجه به اشتیاق بنداری برای بازگشت به اصفهان می‌توان وجود نوادگان وی را قرینه‌ای بر بازگشت خود او به اصفهان دانست. تصویر انجامه نسخه یادشده را در همین صفحه آورده‌ایم.

